

Voorwoord

[PM]

Jaap Verhulst, voorzitter Overlegorgaan

Inhoud

1. Algemeen
2. Drents Programma Landelijk Gebied (DPLG)
3. Programma Natuurlijk Platteland – Deelprogramma Drentsche Aa
4. Water
5. Landbouw
6. Natuur en landschap
7. Recreatie
8. Wonen en leefbaarheid
9. Klimaat en energie
10. Educatie en communicatie
11. Gebiedsfonds Drentsche Aa

Bijlagen

1. Organisatie Nationaal Park Drentsche Aa
2. Overzicht Gastheren en -vrouwen Drentsche Aa
3. Besluitenlijst Overlegorgaan 2023
4. Eindafrekening Bestedingenplan 2023
5. Overzicht afgeronde projecten
6. Actuele nieuwsberichten op de website in 2023
7. Adressen partners

1. Algemeen

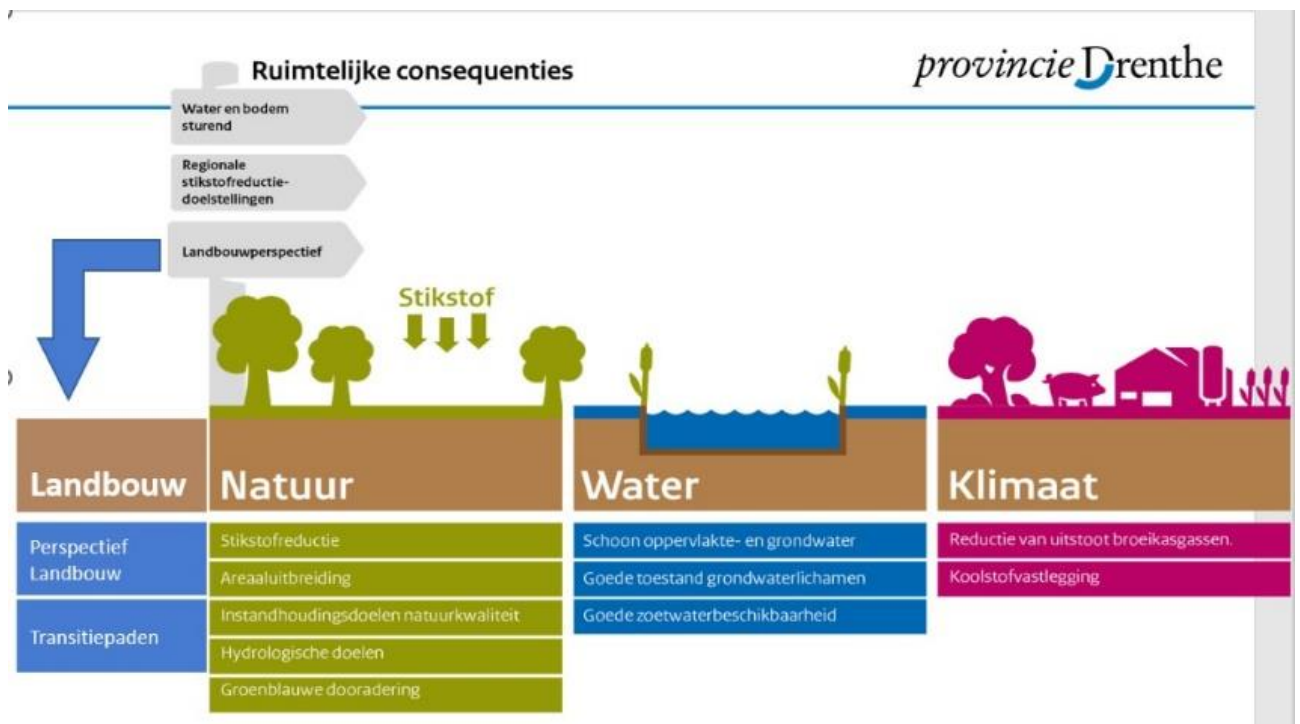
Bezoekerscentrum in wording

Het hele jaar is er gewerkt aan de verbouwing van voormalig café en zalencentrum De Aanleg in Deurze tot het nieuwe centrale bezoekerscentrum van Nationaal Park Drentsche Aa, het 'Huis van de Aa'. Als eerste is het nieuwe horecagedeelte, de Bistro Aa, geopend. Sinds het begin van de zomer kunnen bezoekers hier dagelijks vanaf 10.00 terecht voor koffie met gebak of voor een lunch. Later in het jaar hebben de medewerkers communicatie en educatie van het Nationaal Park, in dienst van IVN, hun intrek genomen in de nieuwe kantoorruimte. Medio 2024 zal naar verwachting het informatie- en educatiegedeelte, het hart van het bezoekerscentrum, open gaan. Behalve de informatiebalie en de expositie in het bestaande gebouw komt er vergaderruimte en op de bovenverdieping bescheiden verblijfsaccommodatie. Verder komt er een kapschuur waar schoolklassen natuurlessen kunnen krijgen. Het plan is om bovendien een kijkhut aan te leggen waardoor bezoekers straks onder water kunnen kijken naar de vissen en andere dieren in de beek.

2. Drents Programma Landelijk Gebied

Met het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) zet het Rijk in op het landelijk gebied, met een integrale aanpak voor natuur, water en klimaat. Het is aan de provincies om voor de taakstellende opgaven gebiedsprogramma's (PPLG: Provinciaal Programma Landelijk Gebied) op te stellen. Drenthe werkt haar programma uit in het Drents Programma Landelijk Gebied, het DPLG. In het Drents Programma Landelijk Gebied bundelt de provincie de opgaven en doelen uit het NPLG met de bestaande Drentse opgaven en doelen: Regionaal Waterprogramma, Stikstofreductie, Landbouw in Drenthe, Natuur in ontwikkeling en Klimaat, en wordt de link gelegd met de Omgevingsvisie. Dit doet zij samen met gebiedspartners als waterschappen en gemeenten, natuurbeheerders, landbouw- en andere belangenorganisaties. De provincie heeft als taak om belangen en perspectieven van betrokken partijen goed af te wegen en uiteindelijk een gebiedsprogramma voor te leggen aan het Rijk. In 2023 heeft de provincie het ontwerp-programma 0.5 en concept-maatregelpakketten gepresenteerd. In 2024 worden herziene maatregelpakketten aan het Rijk voorgelegd en volgt een nieuw ontwerp-programma (versie 0.75). De verdere planning en meer informatie vindt u op www.provincie.drenthe.nl/dplg

3. Programma Natuurlijk Platteland – Deelprogramma Drentsche Aa

Voor het versterken van de kwaliteit van de natuur in Drenthe werkt de provincie samen met partners aan het programma Natuurlijk Platteland. Met een gebiedsgerichte aanpak kijkt de provincie hoe de opgaven op het gebied van natuur, landbouw, klimaat en water elkaar kunnen versterken om te komen tot een toekomst- en klimaatbestendig landschap. In 2020 heeft de Bestuurlijke Adviescommissie Drentsche Aa (BAC) het uitvoeringsprogramma Drentsche Aa in het kader van het programma Natuurlijk Platteland vastgesteld. De Drentsche Aa is een van de acht deelgebieden in dit programma.

Naast het PNP is ook het Programma Natuur (PN) onderdeel van de opgave van de BAC. Het PN is een aanvullende opgave vanuit het Rijk om versneld de kwaliteitsverbetering van natuur in Nederland te realiseren.

Verschillende opdrachten zijn ondergebracht bij Prolander in de lopende gebiedsprocessen. Daarnaast nemen de terreinbeherende organisaties maatregelen om de natuur te versterken via de Subsidieregeling Kwaliteitsimpuls Natuur en Landschap (SKNL).

De werkzaamheden worden langs drie lijnen uitgevoerd:

1. Functieverandering van en inrichten van gronden voor het behalen van natuur- en waterdoelen;
2. Onderzoek en uitvoering van maatregelen in het kader van Natura 2000-beheerplannen;
3. Communicatie voor het (vergroten van) draagvlak voor de uitvoering van de maatregelen in het kader van het PNP.

Ook worden zes landschapsecologische analyses (LESA's) uitgevoerd in het kader van de Natura 2000-beheerplannen. Hierbij wordt gekeken naar de samenhang tussen de waterkwaliteit, grondwaterstand, bodem, flora en fauna. Er wordt zo precies mogelijk uitgezocht hoe een landschap in elkaar zit. Deze informatie wordt gebruikt bij schetssessies om te bepalen hoe de gebieden eruit gaan zien. Naast de onderzoeken worden ook PAS-maatregelen in de Natura-2000 beheerplannen uitgevoerd. Dit geldt ook voor de gebieden Elperstroom, Witterveld en Drouwenerzand.

Natuurdoelanalyse Natura 2000-gebied Drentsche Aa

De provincie Drenthe heeft een natuurdoelanalyse (NDA) opgesteld voor het Natura 2000-gebied Drentsche Aa. De NDA moet duidelijk maken of de bestaande en geplande maatregelen voldoende zijn voor het halen van de doelen voor het in stand houden van de beschermde natuur, of dat aanvullende maatregelen nodig zijn. Ook moet blijken of wordt voldaan aan het gebod dat de beschermde natuur niet mag verslechteren. De provincie Drenthe heeft de Ecologische Autoriteit gevraagd te toetsen of de NDA een goede basis vormt voor het bepalen van de maatregelen die in het gebiedsprogramma zullen worden opgenomen.

De Ecologische Autoriteit is een onafhankelijk orgaan, ingesteld door de minister voor Natuur en Stikstof, en beoordeelt of de juiste informatie gebruikt wordt voor besluitvorming over beschermde natuur. Alle provincies moeten natuurdoelanalyses opstellen, waarin zij onderbouwen of er in een

gebied maatregelen nodig zijn voor natuurherstel. Deze onderbouwing is nodig voor de concrete maatregelen die later worden opgenomen in provinciale gebiedsprogramma's.

De hoofdpunten uit het advies:

Uit de natuurdoelanalyse blijkt dat de natuur in het Drentsche Aa-gebied de afgelopen tijd is verslechterd. Voor de toekomst zijn er aanzienlijke risico's op verdere achteruitgang. Uit de analyse komen als grootste knelpunten de hoge belasting met stikstof en problemen met het functioneren van het hydrologisch systeem naar voren (waarbij de problematiek ook ligt in de omgeving van het natuurgebied). De Ecologische Autoriteit ziet hoe de natuurbeheerders, ondanks de grote uitdagingen en bedreigingen, hun best doen de natuur in het gebied zo goed mogelijk te beheren. In de wet staat dat het niet is toegestaan om te wachten met het treffen van maatregelen totdat verdere verslechtering optreedt. Daarom moeten snel extra maatregelen genomen worden, waaronder het verder verminderen van de stikstofbelasting, maatregelen gericht op een natuurlijker functioneren van grond- en oppervlaktewatersysteem en verbeteren van de waterkwaliteit binnen en buiten het gebied (waaronder die van het beekwater).

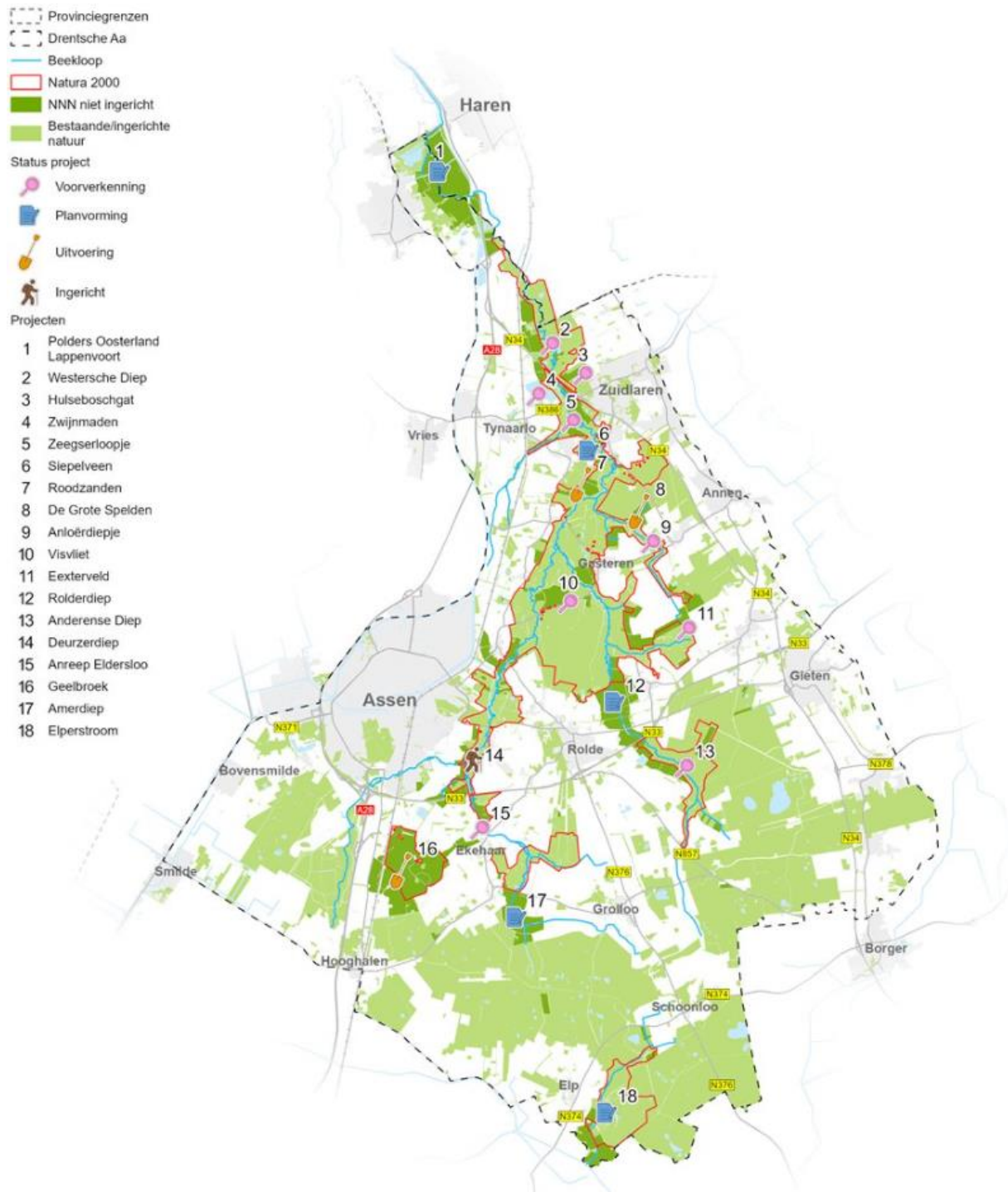
De Ecologische Autoriteit is van oordeel dat de provincie zich voor het kiezen van de juiste watergerichte maatregelen eerst verder moet verdiepen in het watersysteem. De NDA is op dit punt niet compleet. De provincie heeft zelf al een begin gemaakt met het opstellen van ecohydrologische systeemanalyses gericht op deelgebieden. De Ecologische Autoriteit onderschrijft het belang hiervan, maar adviseert om deze analyse ook gebiedsbreed uit te voeren en in de NDA op te nemen. Hierdoor wordt ook inzicht verkregen in het samenhangend functioneren van het totale gebied, op basis waarvan gebiedsgerichte (en effectieve) maatregelen kunnen worden geformuleerd. Het advies is om de maatregelen die hieruit komen met urgentie te nemen.

Daarom adviseert de Ecologische Autoriteit ook om de natuurdoelanalyses te verbeteren met aanvullende informatie, vooral op het gebied van het watersysteem in en rond het natuurgebied, zodat goede besluiten genomen kunnen worden in het gebiedsprogramma.

Tegelijk moet niet gewacht worden met maatregelen tot alle kennis compleet is. Een aantal knelpunten en oorzaken zijn duidelijk. De Ecologische Autoriteit adviseert om daar nu al tot actie over te gaan.

Deelprojecten

De herinrichtingswerkzaamheden in het Natura 2000-gebied Drentsche Aa worden per deelgebied opgepakt. De deelgebieden zijn weergegeven op onderstaande kaart. Per deelgebied is aangegeven in welke fase van de gebiedsontwikkeling het project is. Het streven is dat alle deelprojecten uiterlijk in 2027 gereed zijn. De projecten worden uitgevoerd in projectteams in nauwe samenwerking met de gebiedspartners. De samenstelling van de projectteams wisselt per gebied. De meeste projecten worden getrokken door Prolander. Ook Waterschap Hunze en Aa's en Staatsbosbeheer treden op als projecttrekker. Meer informatie over de projecten staat op de projectpagina van het betreffende deelgebied. De vorderingen per deelgebied zijn te volgen op www.provincie.drenthe.nl/drentscheaa.

Polders Oosterland en Lappenvoort

Op 21 juni vond in Herberg van Hilbrantsz in Eelde een inloopbijeenkomst plaats over de herinrichting van Polders Oosterland en Lappenvoort (POL). Daarin presenteerde Prolander het voorlopig ontwerp van het inrichtingsplan. Zo'n vijftig tot zestig bezoekers woonden de presentatie bij en deelden hun meningen en ideeën. Op 28 november was er een nieuwe bijeenkomst op dezelfde locatie, waarin de verdere uitwerking van het plan werd besproken.

De doelen van het project zijn herinrichting van het gebied tot een volwaardig onderdeel van het Natuurnetwerk Nederland en behoud van het veenpakket om verdere maaiveldaling en uitstoot

van CO2 tegen te gaan. Daarbij wordt de huidige capaciteit als noodbergingsgebied tijdens hoogwater behouden. Een belangrijk aspect voor omwonenden is het behoud van de diverse recreatiemogelijkheden, waaronder de wandel- en ruiterspaden. De uitvoering van het plan is voorzien in 2027.

Roodzanden

Gedeputeerde Staten van Drenthe hebben het inrichtingsplan voor Roodzanden vastgesteld. In dit gebied aan de westzijde van het Schipborgsche Diep wordt ongeveer vijftig hectare voormalig landbouwgebied omgevormd tot natuur. Ook draagt het plan bij aan een robuuster watersysteem dat meer water kan opvangen en daarmee beter bestand is tegen de gevolgen van klimaatverandering.

Op 20 maart presenteerde Prolander het ontwerp-inrichtingsplan in hotel De Zeegser Duinen. Van 17 maart tot 11 april stond het ontwerp ter inzage op de website van de provincie Drenthe. Naar aanleiding van een aantal reacties is het inrichtingsplan gewijzigd.

Een van de onderdelen van het plan is het afgraven van een deel van de voedselrijke bovenlaag, zodat er leefgebied ontstaat voor de gewenste flora en fauna. Op 19 juni kwamen op uitnodiging van Prolander verschillende partijen, zoals vertegenwoordigers van bewonersorganisaties uit Zeegse en Oudemolen (dorpsbelangen, Boermarke, bewonersverenigingen) gemeenten en Staatsbosbeheer, samen om te overleggen over de mogelijke transportroutes voor de af te voeren grond. Deze worden zo gekozen dat het transport zo min mogelijk overlast veroorzaakt.

In het eerste kwartaal van 2024 organiseert Prolander een informatiebijeenkomst over de uitvoering. Het streven is in het najaar van 2024 met de uitvoering te starten.

Elperstroom

Op 16 november organiseerde Prolander een schetsdag over de inrichting van het Elperstroomgebied. Daarin dacht een select gezelschap van bewoners, landbouwers en gebiedsbeheerders na over een aantrekkelijk en samenhangend toekomstperspectief voor het gebied. De komende tijd gaan de betrokkenen met elkaar verder aan de slag met het ontwerpproces voor de gebiedsontwikkeling.

Amerdiep

In het project Amerdiep wordt gewerkt aan een klimaatrobuuste herinrichting van het Amerdiep en omliggend beekdal met een natuurlijker functionerend watersysteem, ruimte voor natuur en waterberging en verbetering van de omliggende landbouwstructuur. Het Amerdiep moet weer een natuurlijk kronkelende loop krijgen, met oevers die mogen overstromen.

Het project bevindt zich in de planvormingsfase. Er is gesproken met de grondeigenaren en een gebiedsanalyse gedaan. Op 15 mei is een inloopbijeenkomst over de planvoorbereiding gehouden in café De Amer in Amen. Zo'n zestig à zeventig personen hebben de avond bezocht. Het streven is om in 2024 een inrichtingsplan ter inzage te leggen.

Werkgroep Onderzoek, Monitoring en Beheer

Er zijn veel inrichtingsprojecten gaande in het gebied van de Drentsche Aa, waar verschillende grondeigenaren en uitvoeringsorganisaties bij betrokken zijn. Om onderling af te stemmen en

elkaar op de hoogte te houden is de werkgroep Onderzoek, Monitoring en Beheer (OMB) in het leven geroepen. De werkgroep komt een paar keer per jaar bijeen. In mei bekeek de werkgroep de eerste resultaten van de beekbodemverhoging op verschillende locaties in de Drentsche Aa. De eerste resultaten wijzen in de goede richting, al is het waterpeil nog niet zoveel gestegen als gehoopt en verwacht. Toch is dat geen reden tot zorg: de echte eindresultaten zullen pas na ongeveer vier jaar te zien zijn.

4. Water

Nog harder werken om Drentsche Aa als drinkwaterbron te beschermen

Begin december hebben Gedeputeerde Staten van Drenthe de rapportage en aanbevelingen van de adviescommissie Vervolg-UPDA voor de duurzame verbetering van de waterkwaliteit van de Drentsche Aa in ontvangst genomen. De adviescommissie was door GS benoemd om advies uit te brengen over de benodigde vervolgstappen voor het duurzaam beschermen van de Drentsche Aa als bron voor drinkwater na de afsluiting van het Uitvoeringsprogramma oppervlaktewater Drentsche Aa (UPDA). De inzet van dat project, gestart in 2016, was om in 2023 het aantal normoverschrijdingen terug te brengen naar maximaal één per jaar. Ondanks de positieve effecten van allerlei maatregelen en de samenwerking van diverse instanties en gebiedspartners, is dit doel niet helemaal gehaald. In 2019 en 2020 kwamen alsnog normoverschrijdingen voor gewasbeschermingsmiddelen in het beekwater voor. Duidelijk is dat klimaatverandering de opgave ingewikkelder maakt. De gezamenlijke partners kwamen tot de conclusie dat er een aanvullende strategie nodig is.

Het advies van de commissie Vervolg-UPDA bevat hiervoor aanbevelingen. De commissie noemt onder meer het doorzetten en opschalen van succesvolle projecten en het ondersteunen van initiatieven, lopende ontwikkelingen en gebiedsprocessen met als doel vermindering van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en bevordering van duurzaam grondgebruik. Daarnaast adviseert de commissie het instrumentarium dat provincie, waterschap en gemeenten ter beschikking staat aan te scherpen om het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in het landelijk en stedelijk gebied waar mogelijk terug te dringen.

De adviescommissie werd geleid door Marga Kool en Henk Kusters en bestond verder uit prof. mr. F.A.G. Groothuijse en prof. dr. J. Griffioen. Secretaris was Martha Buitenkamp.

Kadeversterking polders Oosterland en Lappenvoort

Waterschap Hunze en Aa's heeft de kaden van de polders Lappenvoort en Oosterland, in totaal ruim 4 kilometer, versterkt. Op 10 mei organiseerde het hierover een inloopbijeenkomst in 'Strandpaviljoen Paterswoldsemeer' aan de Meerweg in Haren. De versterking was nodig omdat sinds de inrichting van de polders als noodwaterberging in 2004 op verschillende plekken is gezakt. De kade is opgehoogd en verbreed. Daarbij is rekening gehouden met de natuur. De versterkte waterkering is ingezaaid met een kruidenrijk mengsel. Ook zijn langs watergangen oevers natuurvriendelijk ingericht en zijn er vleermuiskasten opgehangen. Verder is een watergang verlegd en zijn er aanpassingen gedaan aan het gemaal Meerweg en aan duikers. Door de versterking voldoet de waterkering voor de komende dertig jaar weer aan de veiligheidsnormen.

Nieuwe waterbron in de Drentsche Aa

Staatsbosbeheer en Waterleiding Maatschappij Drenthe (WMD) hebben de handen ineengeslagen en in het beekdal van de Drentsche Aa ten oosten van Assen een nieuwe waterbron gerealiseerd. Daar gaat het restwater naartoe dat overblijft bij de productie van drinkwater door de WMD. Uit de bron vloeit een nieuwe meanderende beek, die uitkomt in de hoofdstroom van de Drentsche Aa. Het idee komt van de vrijwilligersgroep voor Staatsbosbeheer op het Dijkveld. Zij herontdekten een

oud initiatief waarbij water dat bij de waterzuivering verloren gaat, weer wordt gebruikt in het gebied zelf. Op deze manier wordt er meer water in het landschap gebufferd, wat goed is voor de natuur. Dat past in het beleid van het waterbedrijf om naast het onttrekken van water te zoeken naar mogelijkheden om water vast te houden, mede in het licht van de klimaatverandering. Het regionaal programma Zoetwater Oost Nederland (ZON) helpt hierbij. Doel van het programma is om de zoetwatervoorraad te vergroten. In het kader van ZON kijkt de WMD samen met andere waterpartners, zoals Staatsbosbeheer, naar eenvoudige ingrepen om het watersysteem te vertragen.

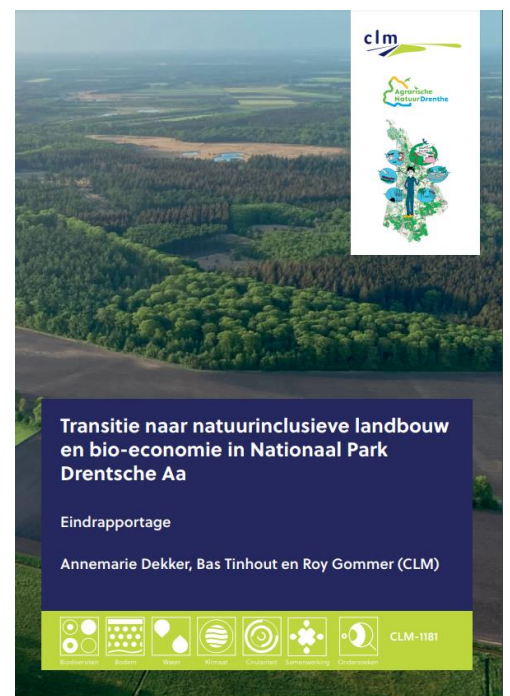
5. Landbouw

Projecten Transitie Landbouw en Proeftuin Natuurinclusieve Landbouw

In het Drentsche Aa-gebied liepen in de afgelopen jaren twee projecten op het gebied van natuurinclusieve landbouw: Transitie Landbouw en Proeftuin Natuurinclusieve Landbouw Drentsche Aa. Transitie Landbouw was een van de vier deelprojecten van het project Kwaliteitsimpuls Nationaal Park Drentsche Aa (zie kader). Het doel van dit deelproject was om samen met de landbouw en gebiedspartijen in het Drentsche Aa-gebied te zoeken naar mogelijkheden voor inpassing van praktische en haalbare maatregelen voor natuurinclusieve landbouw. Het project was gekoppeld aan het project Proeftuin Natuurinclusieve Landbouw Drentsche Aa, onderdeel van de 'kansrijke-gebiedenaanpak' uit Boer Burger Natuur Drenthe (BBND). Project Transitie Landbouw was een traject om zaken uit te zoeken, Proeftuin NIL richtte zich op de uitvoering van experimenten op de landbouwpercelen. Het accent lag behalve op haalbaarheid van natuurinclusieve maatregelen ook op de afzetkansen van nieuwe gewassen. Zonder goede afzet hebben nieuwe gewassen geen perspectief, omdat er dan geen verdienmodel is voor boeren. Penvoerder was Agrarische Natuur Drenthe, projectleiders waren Sikke Meerman en Geertje Enting, de praktische uitvoering werd verzorgd door CLM Onderzoek en Advies. De verkenning is uitgevoerd met behulp van literatuuronderzoek en inbreng van agrarische ondernemers, die deelnamen aan interviews, een enquête en/of de Community of Practice of het expertteam. In het expertteam hebben tevens diverse gebiedspartijen kennis en ervaring ingebracht.

In december 2023 heeft CLM het eindrapport opgeleverd van het project Transitie Landbouw: 'Transitie naar natuurinclusieve landbouw en bio-economie in Nationaal Park Drentsche Aa'. Op 13 februari 2024 zijn de uitkomsten gepresenteerd in de vergadering van het Overlegorgaan Drentsche Aa. Een citaat uit het rapport:

"Agrariërs in het Drentsche Aa-gebied, voor zover zij in de interviews, met de enquête en/of door betrokkenheid in CoP of expertteam inbreng hebben geleverd, staan open voor natuurinclusieve landbouw. Een aantal zegt letterlijk 'daar moeten we wel naar toe'. Een groot deel van de agrariërs geeft aan zelf al veel doen en al redelijk natuurinclusief te werken. In hun ogen worden inspanningen van agrariërs te weinig gezien en gewaardeerd. Sommigen zeggen dat teveel van hen wordt gevraagd en dat het moeilijk is om steeds weer mee te gaan in ander beleid. Voor de meeste agrariërs is NIL nog geen duidelijk begrip. Zo noemden agrariërs, bij het samenstellen van de groslijst en tijdens de interviews, geen bodemmaatregelen en ook niet verruiming van de gewasrotatie met behulp van grondruil. Deze maatregelen, die voor hen vanzelfsprekend zijn, brengen zij niet direct in verband met natuurinclusieve landbouw."

In het rapport wordt een groot aantal kansen en knelpunten benoemd, ingedeeld in praktisch, economisch en beleidsmatig.

Praktische kansen: De bestaande samenwerking tussen akkerbouwers en veehouders door middel van grondruil kan verder worden versterkt. Bestaande maatregelen kunnen op grotere schaal worden toegepast.

Praktische knelpunten: Er is een sterke behoefte aan meer kennisontwikkeling. Ook is er behoefte aan meer grip op de eigen bedrijfsvoering (minder afhankelijkheid van externe adviseurs).

Economische kansen: Een gebiedscoöperatie kan helpen om de afzet van streekproducten verder te stimuleren. Deze gebiedscoöperatie kan ook fungeren als gesprekspartner voor de provincie.

Economische knelpunten: Banken zijn terughoudend in het financieren van investeringen waarvan nog onduidelijk is of deze rendabel zijn. Agrariërs zijn terughoudend omdat ze onzeker zijn over de toekomst van de landbouw in het gebied. Risico's van natuurinclusieve maatregelen zijn niet altijd afgedekt en een risicoverzekering is nog in voorbereiding. De afzet van natuurinclusieve producten moet worden verbeterd.

Beleidsmatige kansen: Een ruimere openstelling van het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeleid door Rijk en provincie kan natuurinclusieve landbouw stimuleren. Het lijkt logischer om Kritieke Prestatie-Indicatoren-scores te bepalen op gebiedsniveau. Op die manier kunnen akkerbouwers en veehouders samenwerken aan de gebiedsdoelen.

Beleidsmatige knelpunten: Het beleid van het Rijk sluit niet altijd goed aan bij specifieke omstandigheden en behoeften in het gebied. Ondernemers ervaren weinig eigen regie door een toenemende regeldruk vanuit een landelijk aangestuurde 'kalenderlandbouw'. Zowel agrariërs als terreinbeherende organisaties ondervinden problemen bij het verkrijgen van vrijstellingen voor experimenten, ondanks het feit dat Noord-Nederland door het ministerie van LNV is aangewezen als experimenteergebied. Er is een veel grotere belangstelling voor deelname aan het ANLb dan mogelijk is. Ook dekt de tegemoetkoming niet altijd de kosten.

kader:]

Vier projecten voor kwaliteitsimpuls Nationaal Park

Nationaal Park Drentsche Aa heeft een driejarige subsidie gekregen voor een 'kwaliteitsimpuls'. Het geld is bestemd voor projecten die het Park helpen te voldoen aan de standaard voor Nationale Parken Nieuwe Stijl die landelijk is afgesproken. De helft van het geld komt van het ministerie van LNV, de andere helft van de provincie Drenthe. In de periode 2021-2023 worden vier projecten uitgevoerd. Transitie landbouw is een daarvan; de andere drie zijn Duurzaam toerisme (hoofdstuk 6), Biodiversiteit en Participatie (zie hoofdstuk 7) en Energietransitie en Participatie (hoofdstuk 8). Zie ook de projectpagina: www.drentscheaa.nl/projecten/lopende-projecten-0/impuls-nationaal

[einde kader]

6. Natuur en landschap

Ecologische verbinding Drentsche Aa-Paterswoldsemeer klaar

De ecologische verbindingzone bij de Meerweg in Haren is in 2023 voltooid. Deze natuurzone verbindt de Drentsche Aa met het Paterswoldsemeer en is een belangrijke schakel binnen het Natuurnetwerk Nederland.

De kades van de Schipsloot zijn verlegd om ruimte te maken voor een slenk, waardoor water van de Drentsche Aa (ter plekke Oude Aa geheten) naar het meer stroomt. Ter hoogte van het oude café Friescheveen is een nieuwe brug aangelegd met een faunapassage. Hierdoor kunnen dieren op een veilige manier onder de Meerweg door. Er is bevergaas geplaatst om te voorkomen dat bevers in de kades graven. Ook zijn er faunarasters en amfibieënschermen geplaatst. Als beschutting voor de dieren zijn er riet en andere planten gekomen. Door de werkzaamheden verbetert de waterkwaliteit en kunnen dieren zoals otters, ringslangen en kikkers zich nu veilig verplaatsen tussen verschillende natuurgebieden. Er zijn sloten gegraven en er is een nieuw gemaal gebouwd om de omliggende recreatiewoningen te beschermen tegen het water.

De verbindingzone is in opdracht van de provincie Groningen aangelegd door Prolander in nauwe samenwerking met de waterschappen Noorderzijlvest en Hunze en Aa's, het meerschapschap Paterswolde en de gemeente Groningen.

Project Wies met de Patries

In navolging van andere gebieden in Nederland, zoals Brabant, Zeeland en Twenterand, hebben Landschapsbeheer Drenthe en de BOKD samen met enkele vrijwilligers het initiatief genomen voor een project voor het behoud van de patrijs in het Drentsche Aa-gebied: 'Wies met de Patries'.

De patrijs was tot een halve eeuw geleden een algemene verschijning op het boerenland, maar sindsdien is het aantal patrijzen met 95 procent afgenomen. Veranderingen in de landbouw, waaronder het gebruik van pesticiden en het verdwijnen van akkeronkruiden en ruige bermen, zijn daar debet aan. Een tekort aan voedsel voor de jongen in de vorm van insecten lijkt de voornaamste factor. Volwassen patrijzen eten overwegend plantaardig voedsel, maar de jongen zijn volledig afhankelijk van insecten.

In de gemeenten Assen en Aa en Hunze is nog een relatief grote concentratie van patrijzen te vinden. Tijdens een informatieve bijeenkomst op 16 september in de Balloohoeve in Balloo bleek er onder de dorpsbewoners veel belangstelling te bestaan voor het nemen van maatregelen ten gunste van de patrijs. Het gaat om eenvoudige, kleinschalige maatregelen zoals het aanbrengen van ruige hoekjes, bermen, akkerranden en hagen. Een voedselrijke leefomgeving voor de kuikens ontstaat door braakstroken, bloemblokken, akkerranden, kruidenrijke akkers, biologische teelten en keverbanken. In de winter kan gedacht worden aan stoppelvelden, wintervoedsel en vanggewassen.

Dilemma: rivierprik en rapunzel of bever

De bever is helemaal terug in Nederland en ook in Nationaal Park Drentsche Aa. Daar leven inmiddels zo'n honderd bevers. Dat is aan de ene kant goed nieuws voor de natuur, want bevers kunnen grote positieve invloed hebben op het herstel van natuurlijke processen in waterrijke

gebieden. Maar er is ook een keerzijde, die in het Drentsche Aa-gebied duidelijk zichtbaar wordt en beheerders voor een dilemma plaatst.

De dammen van de bevers zorgen ervoor dat de beek zo nu en dan overstroomt, waardoor hooilanden met zeldzame planten als orchideeën en de zwartblauwe rapunzel onder water komen te staan. Dat is slecht voor deze planten, want ze groeien alleen op voedselarme grond die uitsluitend gevoed wordt met kwelwater en regenwater. Het water uit de beek is veel te voedselrijk doordat het meststoffen uit het omliggende agrarische gebied meevoert.

Daarnaast lijkt het erop dat de bever het leven van de rivierprik, een palingachtig soort vis, moeilijker maakt. De Drentsche Aa is een van de laatste plekken in Nederland waar deze bijzondere en bedreigde vissoort nog voorkomt. Rivierprikken brengen de helft van hun leven in de beek door en de andere helft op zee. De beverdammen zijn mogelijk lastig te passeren. Bovendien beïnvloeden ze de voedselsituatie voor de jonge prikken op de beekbodem. Onderzoek moet uitwijzen hoe de effecten op de populatie precies uitpakken.

Omwille van het behoud van de bijzondere vegetatie en de rivierprik werkt Staatsbosbeheer 'met pijn in het hart' mee aan maatregelen als het verwijderen van dammen (wat soms effectief is) en het verplaatsen van bevers naar andere gebieden. Inmiddels is besloten om in andere delen van Groningen en Drenthe het afschieten van bevers toe te staan als het niet anders kan. Daarbij gaat het om situaties waarin de waterveiligheid in het gedrang komt doordat bevers holen in bijvoorbeeld dijken graven. In natuurgebieden zoals de Drentsche Aa is dat (nog?) niet aan de orde. Boswachter Kees van Son en beverconsulent voor de provincies Groningen en Drenthe Cindy de Jonge hopen dat de huidige maatregelen volstaan om de bever in toom te houden. Uiteindelijk hopen ze op structurele verbetering van de waterkwaliteit: "Als dat lukt, heeft de natuur veel minder last van de beveractiviteiten. Maar tot die tijd moeten we de andere kwetsbare soorten beschermen."

Wolven in het Nationaal Park

Er leven steeds meer wolven in Drenthe, ook in Nationaal Park Drentsche Aa. In de zomer van 2023 werden er wolvenwelpen gezien in het Hart van Drenthe. Het gaat om minimaal vijf welpen. Dit bleek uit waarnemingen die via monitoring in het gebied zijn verzameld. Het is de eerste keer dat er welpen zijn geboren in dit deel van Drenthe. Inmiddels zijn de welpen al zo groot dat ze haast niet meer van volwassen wolven te onderscheiden zijn.

Recreanten hoeven niet bang te zijn om een wolf tegen te komen. Wolven zijn over het algemeen onverschillig en ze zijn eerder bang voor mensen. Ze kunnen wél gevaarlijk zijn voor vee, zoals schapen en (jong)vee. Het is daarom belangrijk om deze dieren te beschermen. De provincie Drenthe ondersteunt veehouders en terreinbeherende organisaties hierin. Terreinbeherende organisaties werken samen met hun pachters en herders om de dieren die de natuurterreinen begrazen te beschermen.

Broedsucces paapje in Geelbroek

[foto: 7.31 Paapje Geert de Vries.png] *Het paapje voelt zich thuis in Geelbroek (foto: Geert de Vries)*

Het paapje is als broedvogel in ons land een bedreigde soort die bijna alleen nog maar in Drenthe voorkomt. Deze zangvogel voelt zich thuis in kruidenrijk open grasland met veel structuur. Denk aan hekken of paaltjes, die het paapje gebruikt als uitkijkplaats om insecten op te sporen. Dit biotoop is ruim voorhanden in het gebied Geelbroek. In 2023 broedden hier maar liefst zes paartjes, die ook nog eens een uitzonderlijk broedsucces van 100 procent hadden. Dat blijkt uit een rapport van Stef Waasdorp (Zoological Museum Netherlands). Terreineigenaar Staatsbosbeheer volgt de broedparen nauwlettend en stemt het maaibeheer op de vogels af. Extensief, kleinschalig maaibeheer is nodig om het gebied open en daarmee geschikt voor het paapje te houden, maar maaien kan ook tot verstoring leiden of zorgen voor afname van voedsel. Daarom wordt in Geelbroek niet alles jaarlijks gemaaid en wordt op locaties met broedparen zo laat mogelijk of gefaseerd gemaaid.

Herstelmaatregelen natuur door Staatsbosbeheer

In 2023 zijn in natuurgebieden van Staatsbosbeheer in het Nationaal Park de volgende herstelmaatregelen uitgevoerd:

Beheereenheid Hart van Drenthe

Beheereenheid Drentsche Aa

SIW-vrijwilligers helpen met natuurbeheer

Na drie jaar kon het eindelijk weer doorgaan: het internationale vrijwilligerskamp in Nationaal Park Drentsche Aa, georganiseerd door Staatsbosbeheer in samenwerking met SIW Internationale Vrijwilligersprojecten uit Utrecht. Voor de zestiende keer staken jonge vrijwilligers - 21 waren het er dit jaar – twee weken lang in de zomer de handen uit de mouwen. Hun werk omvatte het verwijderen van jonge boompjes uit een pingoruïne in het Evertsbos en het maaien en hooien langs het Gasterensche Diep. Vanwege toegenomen drukte kon het kamp niet meer plaatsvinden bij de beheerboerderij van Staatsbosbeheer in Oudemolen. Gelukkig kon men terecht op camping De Weyert in Rolde. Inwoners van Rolde en omgeving verwelkomden de groep enthousiast en nodigden hen uit voor Hollandse maaltijden. Het project werd mogelijk gemaakt door steun van buurtbewoners, lokale bedrijven en instanties, waaronder molen De Zwaluw, bakkerij Pots, fietsverhuur Kramer, de gemeente Aa en Hunze, Herinneringscentrum Kamp Westerbork, Nationaal Park Drentsche Aa, Camping De Weyert en IJsbrand Bouma.

Duiker naar beekdal Rolderdiep

Ten zuiden van het Ballooërveld is een lange betonnen duiker aangelegd. Deze voert overtollig water uit het landbouwgebied van de Noorder Esch en De Winkel rechtstreeks af naar het Rolderdiep. Voorheen liep het water via een sloot in het beekdal in en overstroomde bij langdurige regenval of piekbuien botanisch waardevolle graslanden van Staatsbosbeheer. Deze overstromingen met voedselrijk water belemmerden de instandhouding en ontwikkeling van de natuurwaarden graslanden. In overleg met het waterschap Hunze en Aa's is gekozen voor deze

oplossing, uitgevoerd in het kader van het programma versneld natuurherstel van het ministerie van Landbouw, Natuur en Visserij (LNV). Deze regeling is bedoeld voor Natura 2000-gebieden die te maken hebben met de schadelijke effecten van te veel stikstof.

Kinderen planten nieuw bos tijdens Boomfeestdag

[Boomfeestdag.jpg] *Drenthe krijgt er een nieuw bos bij, in de buurt van de schaapskooi van Balloo. Negentig kinderen plantten op de provinciale Boomfeestdag tientallen bomen met hulp van boswachters en vrijwilligers.*

In 2030 moet Drenthe er in totaal 3.700 hectare bos en bomen bij hebben, tien procent van de huidige oppervlakte bos. Om een handje te helpen, plantten negentig basisschoolkinderen op Boomfeestdag in maart 2023 een nieuw bos aan bij Balloo, aan de rand van het beekdal van de Drentsche Aa. Staatsbosbeheer wees deze plek samen met IVN, Landschapsbeheer Drenthe, Stichting Het Drentse Landschap en gemeente Aa en Hunze aan als een van de geschikte locaties voor een nieuw bos. Leerlingen van de Jan Thiesschool uit Rolde, OBS Anloo uit Anloo, de Drift uit Grolloo en OBS de Bonnerschool uit Gieten deden mee.

Staatsbosbeheer zet nieuwe rupsmaaier in

Voor het maaien van natte beekdalgraslanden in Nationaal Park Drentsche Aa heeft Staatsbosbeheer een speciale eigen rupsmaaier laten bouwen. In 2023 heeft de machine na enkele jaren van testen en aanpassen voor het eerst optimaal gefunctioneerd. De rupsmaaier bevalt zo goed dat Staatsbosbeheer overweegt nog zo'n machine te kopen.

In het noordelijk deel van Nationaal Park Drentsche Aa bevindt zich de grootste concentratie van natte hooilanden van Nederland. In echt natte omstandigheden is maaien een flinke uitdaging. Waar normale trekkers in de natte grond zouden wegzakken, hebben rupsmaaiers door hun brede rupsbanden en daardoor lage bodemdruk veel grip op de kletsnatte bodem, waardoor de waardevolle plantengroei bijna niet wordt beschadigd. Tot nu toe werden voor het maaien met rupsmaaiers aannemers ingeschakeld. De eigen machine is ontwikkeld om flexibeler in te kunnen spelen op weers- en terreinomstandigheden en daarbij niet afhankelijk te zijn van de beschikbaarheid van een aannemer.

Verjonging en meer variatie in Drentse fijnsparbossen

[foto: 24958-Vraatsporen-van-letterzetter@Marleen-Annema-Fotografie.jpg] *Vraatsporen van letterzetter (foto: Marleen Annema)*

Net als elders in Nederland kwijnen in Nationaal Park Drentsche Aa de fijnsparbossen weg. De komende tien jaar verjongt Staatsbosbeheer delen van fijnsparbossen, waarbij een deel plaatsmaakt voor toekomstbestendige boomsoorten. Inmiddels is ongeveer de helft van de fijnsparopstanden van de multifunctionele bossen van Staatsbosbeheer in Drenthe op die manier verjongd.

Halverwege de vorige eeuw werden er veel fijnsparren geplant, voornamelijk voor de houtproductie. In de voormalige ontginningsboswachterijen in het zuiden van het Nationaal Park ontstonden zo uitgestrekte bossen van fijnspar. In de tweede helft van de vorige eeuw was het in Nederland vochtig genoeg, waardoor de fijnspar goed groeide. Maar fijnsparren kunnen niet goed tegen droogte. De droogte van de laatste jaren heeft ze erg kwetsbaar gemaakt. De genadeklap krijgen de verzwakte bomen van de letterzetter: een kevertje dat onder de bast van de spar leeft. Hij graaft kleine gangen onder de schors en legt daar zijn eitjes. Als de letterzetters de schors rondom de stam te veel hebben aangetast, zijn de sapstromen onderbroken en gaat de spar dood. Een groot probleem is dat de meeste sparrenbossen als monocultuur zijn aangeplant. Dit soort bossen van één soort zijn extra kwetsbaar voor ziekten en plagen.

De verjonging betekent zeker niet dat het bos in één keer kaal wordt. De aanpak wordt over tien jaar verspreid. Daarnaast gebeurt dat op iedere plek in andere hoeveelheden en over andere oppervlakten. Het bosklimaat moet zoveel mogelijk behouden blijven. Op sommige plekken waar veel zieke of dode sparren staan, moeten op maximaal een halve hectare de bomen in één keer worden verwijderd. Op andere plekken is het voldoende ieder jaar kleine groepen sparren te

verwijderen Hier komen niet van die grote kale plekken en ontstaat gevarieerder bos dat toekomstbestendiger is. Op de opengevallen plekken worden nieuwe bomen aangeplant of krijgt natuurlijke verjonging door spontaan uitgezaaide bomen een kans. Op plekken waar de sparren nog zeer vitaal zijn, plant Staatsbosbeheer in eerste instantie vooral boomsoorten bij om alvast een volgende bosgeneratie te introduceren. Zo ontstaat een gevarieerd bos: goed voor de bodem en de biodiversiteit en beter opgewassen tegen klimaatverandering.

De fijnsparbossen in het Hart van Drenthe in het zuidelijk deel van het Nationaal Park worden overigens zoveel mogelijk met rust gelaten. Daar blijven dode fijnsparren staan en worden in beperkte mate loofbomen ingeplant.

Manifest 'Maak het landschap sturend'

'Maak het landschap sturend', luidt de titel van een manifest dat eind 2023 werd uitgebracht door de Werkgroep Harry de Vroome. "'Maak bodem en water sturend' hoor je tegenwoordig overal bij□ nieuwe ruimtelijke opgaven", stelt de werkgroep. "Harry de Vroome heeft laten zien dat we veel méér kunnen dan dat. Vandaar deze oproep om creatiever te zijn en de opgaven allesomvattender op te pakken." Liefde voor het landschap zou aan de basis moeten staan voor een integrale aanpak van de ruimtelijke opgaven in de komende decennia, aldus de werkgroep.

De Vroome (1921-2001) heeft als landschapsarchitect bij Staatsbosbeheer grote invloed gehad op het naoorlogse landschap van Noord-Nederland. De vele landschapsplannen van zijn hand zijn nog steeds beeldbepalend in grote delen van Drenthe. Ook was hij betrokken bij de totstandkoming van wat later het Nationaal Park Drentsche Aa zou worden. De werkgroep wil zijn gedachtegoed levend houden. Daartoe wordt eens per twee jaar de Harry de Vroome-penning uitgereikt aan de makers van inspirerende projecten voor de ontwikkeling van het Drentse landschap. Ook organiseert de werkgroep presentaties, excursies en ateliers. In de werkgroep zitten vertegenwoordigers van DAAD architecten, Het Drentse Landschap, Landschapsbeheer Drenthe, Natuurmonumenten, Natuur- en Milieufederatie Drenthe en Staatsbosbeheer. Ook landschapsarchitect Frans Beune en kunstenaar Siemen Dijkstra maken deel uit van de werkgroep.

7. Recreatie

Beleef-fietsroutes 'Meanderen langs De Groene As'

Voor wie vlot van Assen naar Groningen wil fietsen, of andersom, is de doorfietsroute De Groene As in de maak. Een directe verbinding, langs het Noord Willemskanaal. Iets meer dan de helft van doorfietsroute De Groene As is al in gebruik. Om het fietsgebruik te stimuleren is de doorfietsroute verrijkt met twee beleefroutes die om De Groene As slingeren: 'Meanderen om De Groene As'. Fietsers worden langs cultuurhistorische en landschappelijke hoogtepunten geleid. De ene route start bij het treinstation in Groningen, de andere bij het station van Assen. Elke route is 40 kilometer lang en ze kruisen elkaar bij De Punt. Halverwege kun je er dus ook voor kiezen om de lus terug naar het startpunt te nemen. Voor een optimale beleving is een speciale Shary-app ontwikkeld, die de fietsers door het landschap gidst. Onderweg kunnen fietsers op hun telefoon de verhalen van bijzondere plekken bekijken en beluisteren in acht minidocumentaires. Ze gaan over het eeuwenoude beekdallandschap van de Drentsche Aa, de hoge ruggen, de polders, de meren en de landgoederen. Het landschap en de historie zijn in beeld gebracht vanuit diverse perspectieven: vanuit de lucht, via het water van de Drentsche Aa en door de verhalen van bewoners. De routes zijn beschikbaar via Shary.nl of in de Shary-app op een smartphone of tablet. De app is ook gratis te downloaden via de app store.

Wandelknooppuntennetwerk klaar

Het Recreatieschap Drenthe heeft in 2023 het wandelknooppuntennetwerk in de gemeenten Assen en Tynaarlo voltooid. Voor de gemeente Aa en Hunze is dit begin 2024 gebeurd. Het sluit aan op de bestaande netwerken in aangrenzende gemeenten. Daarmee is het knooppuntennetwerk in Nationaal Park Drentsche Aa compleet. Op 4 april 2024 is het voltooide netwerk officieel in gebruik genomen.

Project Duurzaam Toerisme

Het project Duurzaam Toerisme was een van de vier deelprojecten van het project Kwaliteitsimpuls Nationaal Park Drentsche Aa; zie tekstkader op pagina X (hoofdstuk 4). Het is uitgevoerd door de Stichting Cultuurtoerisme Drenthe, waarbij Recreatieschap Drenthe stuurde op de inhoud, begeleid door een werkgroep met vertegenwoordigers van UNESCO Global Geopark De Hondsrug, IVN/Nationaal Park, ondernemers, Staatsbosbeheer, gemeenten Aa en Hunze, Tynaarlo en Assen, Marketing Drenthe en Hondsrug Drenthe.

Het doel van het project was om de aanpak voor duurzaam toerisme in het Nationaal Park te verbeteren. Om dit te bereiken zijn de acties die waren opgenomen in het Activatieplan Drentsche Aa, maar vanwege capaciteit- en middelenproblemen nog niet waren uitgevoerd, verder uit te werken.

Het project kan worden beschouwd als succesvol. De gebiedspartijen zijn duurzaam gemobiliseerd in de Begeleidingsgroep die na afronding van het project overgaat in een vaste Nationaal Park-werkgroep voor duurzaam toerisme. Dit is wel onder voorbehoud van financiering van een coördinator en een secretariaat. Op 1 november 2023 heeft het Overlegorgaan het Ambitieplan Duurzaam Toerisme Drentsche Aa vastgesteld. Nu moet het Nationaal Park Drentsche Aa beslissen

hoe de voorgestelde maatregelen uit het plan kunnen worden uitgevoerd, samen met de stakeholders. Het project heeft een momentum gecreëerd voor de uitvoering. Het is daarom van belang op korte termijn financiering te vinden voor een succesvolle realisatie van het plan.

Vervanging belvédère Westersche Lage Landen

De belvédère (bijzonder uitzichtpunt) van de Westersche Lage Landen, ten zuiden van Gasteren aan de weg naar Anderen, is in de winter van 2022-2023 herbouwd. De houten constructie was aangetast door houtrot.

In de Landschapsvisie Drentsche Aa zijn meerdere plekken aangewezen voor een belvédère met uitzicht in de lengterichting van het beekdal. Op twee belvédères is in 2010 een houten constructie gemaakt, een soort tribune, om het uitzicht nog beter te beleven. Vanwege verrotting heeft Staatsbosbeheer een daarvan volledig weggehaald. De andere, die van de Westersche Lage Landen, kon vooral dankzij een gift uit het Gebiedsfonds Drentsche Aa worden hersteld. De belvédère, een van de meest bezochte in het gebied, kan nu weer vele jaren mee. Op termijn wordt er nog een belvédère gebouwd, langs het Noord-Willemskanaal, ter hoogte van de Witte Molen bij Glimmen.

Zwemplas Gasselternveld druk tijdens zomerse dagen

[foto 12 - Gasselternveld.jpg]

Op zomerse dagen kwamen ook dit jaar weer veel mensen verkoeling zoeken bij de zwemplas bij het Gasselternveld en 't Nije Hemelriek. Het werd op die dagen druk op de parkeerplaats bij de zwemplas en op de toegangswegen. In samenwerking met gemeente Aa en Hunze en provincie

Drenthe zette Staatsbosbeheer in de afgelopen jaren extra stappen om het verblijf voor alle recreanten zo aangenaam mogelijk te maken. Zo is er betaald parkeren ingevoerd, was er ook in 2023 een tijdelijke kiosk en zijn er extra toiletunits en fietsenrekken geplaatst. Tijdens zomerse dagen zet Staatsbosbeheer verkeersregelaars in. Deze maatregelen hielpen om de stromen bezoekers in goede banen te leiden. Helaas werden de beheerders nog vaak geconfronteerd met veel achtergelaten afval op het strand. Bovendien werden slagbomen en betaalautomaten een paar keer vernield, wat vervelende situaties opleverde voor badgasten.

8. Wonen en leefbaarheid

Project Biodiversiteit en Participatie

Het project Biodiversiteit en Participatie is een van de vier deelprojecten van het project Kwaliteitsimpuls Nationaal Park Drentsche Aa; zie tekstkader op pagina X (hoofdstuk 4). In het kader van dit project heeft Landschapsbeheer Drenthe samen met de BOKD (Brede Overleggroep voor Kleine Dorpen) vijf dorpen begeleid bij het opstellen van een ambitiedocument te komen voor het versterken van natuur en landschap in hun dorp en de directe dorpsomgeving. De vijf dorpen zijn Drouwen, Elp, Gasteren, Loon en Midlaren. Projectleider was Stefan Pronk van Landschapsbeheer Drenthe.

Dorpsbewoners tijdens excursie 'Landschap in Zicht'

In een eindverslag wordt samengevat hoe het proces in elk dorp is verlopen en tot welke uitkomsten dit heeft geleid. Het project heeft een positieve bijdrage geleverd aan de betrokkenheid van inwoners bij het landschap van de Drentsche Aa. Met het organiseren van excursies en bijeenkomsten in de dorpen zijn tientallen bewoners bereikt, die in gesprek zijn geraakt over het landschap waarin natuur, landbouw en recreatie allemaal een plek hebben. De wrijvingen en overeenkomsten in de visies op het gebied zijn beter aan het licht gekomen en op papier gezet. De rode lijn die daaruit naar voren komt, lijkt te zijn dat de inwoners van de vijf dorpen erg betrokken zijn bij het landschap, waarde hechten aan hun 'originele' boeren, waarde hechten aan flora en fauna en graag willen dat de omgeving niet alleen voor toeristen leuk is maar ook voor eigen inwoners. De uitkomsten laten zien dat in elk dorp het cultuurlandschap breed wordt gedragen. Een van de aspecten hiervan is dat de patrijs erg wordt gewaardeerd. Om meer kennis te brengen over de patrijs is er een informatiemiddag inclusief excursie georganiseerd in Balloo. Hiervoor is Fien Oost van Brabants Landschap uitgenodigd om iet te vertellen over het project dat daar gedraaid heeft. Deze middag inspireerde inwoners om ook zelf aan de slag te gaan en de patrijs als doelsoort in hun ambitiedocumenten op te nemen.

"Drouwen, Bronneger en Bronnegerveen in Zicht"

Ambiokaart Nationaal Park Drentsche Aa, omgeving Drouwen, Bronneger en Bronnegerveen

Biodiversiteit

1 Onderbepaling eikenbomen
Bevorderen insectenrijkdom, knaagdiertje en biodiversiteit, hulp bij toegenomen eikenprocessierups

2 Aandacht voor bredere en meer ecologische bermen
Ander maaibeeld, bordjes 'maar rra niet' om de biodiversiteit te bevorderen, waar mogelijk bermen verbreden

3 Natuurlijke verbindingen vormen
Verbindingen tussen natuurgebieden versterken door aanleg van struikwaaier, heggen en houtwallen

21 oktober 2023
W&L&A - 10-10-2023-10

Biodiversiteit

- Onderbepaling eikenbomen
- Bloemrijke bermen, maaibeeld
- Ecologische structuren aanleggen

Educatie en beleving

- Samenwerking
- Icoonsoort zoals gierzakwaaier, haas
- Snelheidsbeperkende maatregelen
- Verkeersmaatregelen voor fietsers en wandelaars
- Informatievoorziening
- Bescherming dorpsgezicht
- Oude zandwegen

Landschap

- Herstel landschapselementen
- Beem
- Dorpsbreek vergroenen
- Inrichting van wegen met groen

Educatie

4 Infoberden en Info delen
Infoberden over flora en fauna, aandacht in dorpskern

5 Ecoonsort
Specifieke aandacht voor bijvoorbeeld: haas, dwergveermuis, gierzakwaaier

Cultuurhistorie

6 Oude zandwegen
Specifieke aandacht oude zandwegen door plaatsen van naambordjes

Landschap

8 Herstel landschappelijke elementen
Zoals houtwallen, heggen en struikwaaier

9 Dorpsbreek
Vergroenen met streekeigen soorten

7 Drentse erven
Versterken cultuurhistorie, fruitbomen naar mogelijk

9. Klimaat en energie

Project Energietransitie en participatie Drentsche Aa

Op 10 november is het project 'Energietransitie en participatie Drentsche Aa' afgesloten met een feestelijke bijeenkomst van de deelnemende dorpsgroepen in 't Haolerhoes in Hooghalen. Het project was een van de vier deelprojecten van het project Kwaliteitsimpuls Nationaal Park Drentsche Aa; zie tekstkader op pagina X (hoofdstuk 4). In dit project ondersteunden de Natuur- en Milieufederatie Drenthe en de BOKD de afgelopen jaren dorpsgroepen in het Nationaal Park Drentsche Aa bij het verder brengen van de energietransitie. Kenniscentrum NoorderRuimte van de Hanzehogeschool deed onderzoek naar wat inwoners van het gebied wel en niet willen bij deze energietransitie. Tijdens de slotbijeenkomst deelden dorpsgroepen hun ervaringen van de afgelopen jaren en de lessen die hieruit te leren zijn.

Natuurlijk stopt de energietransitie niet met dit project. De groepen gaan door met hun belangrijke werk. Het document 'Drentsche Aa, dit is waar ik voor sta!' vat de visies van de inwoners samen en dient als inspiratie en leidraad voor dorpen, lokale initiatieven en overheden om, ook na afloop van het project, gezamenlijk vorm te geven aan een gedragen energietransitie. Peter Mol (p.mol@nmfdrenthe.nl) blijft vanuit de Natuur- en Milieufederatie Drenthe het aanspreekpunt voor lokale (energie)initiatieven.

10. Educatie en communicatie

[verslag André en Timanca invoegen]

11. Gebiedsfonds Drentsche Aa

In 2023 werd uit het Gebiedsfonds een bijdrage verleend aan de volgende projecten. Zie voor een uitgebreide beschrijving het jaarverslag van het Gebiedsfonds Drentsche Aa:

www.gebiedsfondsdrentscheaa.nl

Actieplan terugkeer van de roggelelie in Groninger en Drentse akkers - Fase 1

Dit plan is een initiatief naar aanleiding van een aflevering van de tv-serie 'Professors op Pad' met onder anderen Joop Schaminée. Het uiteindelijke streven is om de roggelelie op de plekken waar hij vroeger voorkwam terug te brengen door zaden door van inheems Nederlands materiaal uit te zaaien in geschikte akkers. Uit herstelprojecten aan andere bedreigde soorten is bekend dat er zeer veel zaden nodig zijn met een zo groot mogelijke genetische diversiteit, waardoor uit het genenmateriaal de best aangepaste genotypen geselecteerd kunnen worden. Mocht blijken dat het resterende materiaal een te geringe genetische diversiteit heeft, dan is er nog genenmateriaal uit Duitsland. Bij Natuurbalans staat een groot deel van de Nederlandse bollen en zaden, maar ook bij Science4Nature zijn roggelelies uit Drenthe in de kweek. Fase 1 bestaat uit een inventarisatie van de herkomst, genetische diversiteit en verwantschap van het bronmateriaal, kansrijkdom en beheer van roggeakkers en versterking van het kweekprogramma.

Landschap- en ervenproject Midlaren - uitwerking ToNP-deelproject 'Biodiversiteit & Participatie'

Landschapsbeheer Drenthe heeft de betrokkenheid van inwoners bij het landschap en de natuur in vijf dorpen in het Nationale Park Drentsche Aa vergroot (zie hoofdstuk 8). Een van deze dorpen was Midlaren. Een van de uitkomsten was de wens om het historische cultuurlandschap te versterken door herstel van landschapselementen en de inrichting van Drentse erven. Acht inwoners hebben al kenbaar gemaakt hieraan mee te willen doen met hun erf. Het projectvoorstel betreft de uitwerking van deze wens tot een landschap- en ervenproject in Midlaren.

Nestkastjes Loon - uitwerking ToNP-deelproject 'Biodiversiteit & Participatie'

In het project 'Biodiversiteit & Participatie' (zie hoofdstuk 8 van dit jaarverslag) heeft Landschapsbeheer Drenthe in vijf dorpen in het Nationale Park Drentsche Aa de betrokkenheid van inwoners bij het dorpslandschap en de natuur vergroot. Eén van de deelnemende dorpen was Loon. Loon wil zich inzetten voor de bescherming van meerdere soorten zwaluwen in en om het dorp. Inwoners kunnen meerdere maatregelen treffen voor drie soorten zwaluwen: huis-, gier- en boerenzwaluw. Dit kunnen maatregelen ter bevordering zijn van broedgelegenheid, voedselvoorziening en veiligheid.

Nestkastjes Drouwen - uitwerking ToNP-deelproject 'Biodiversiteit & Participatie'

In het project 'Biodiversiteit & Participatie' (zie hoofdstuk 8 van dit jaarverslag) heeft Landschapsbeheer Drenthe in vijf dorpen in het Nationale Park Drentsche Aa de betrokkenheid van inwoners bij het dorpslandschap en de natuur vergroot. Een van de deelnemende dorpen was Drouwen. In de omgeving van het dorp komen gierzwaluw en dwergvleermuis voor en het dorp wil

zich inzetten voor deze soorten. In 2023 en 2024 wordt een kennismiddag georganiseerd over vleermuizen en gierzwaluwen. Na afloop van deze middag wil het dorp de inwoners nestkasten voor gierzwaluwen en verblijfkasten voor vleermuizen aanbieden.

Achtererf Café De Amer - vergroten biodiversiteit achtererf met inheemse beplanting

Het project heeft als doel de biodiversiteit van het erf te vergroten door vergroening. Hiervoor wordt samen gewerkt met Vreugdenhil uit Eldersloo. In het ontwerp is plaats voor onder andere fruitbomen, borders met diverse soorten bloemen en heesters, en nieuwe erf grenzen met hagen. Dit alles als aanvulling aan het (mede) door Gebiedsfonds Drentsche Aa gefinancierde groen dak van de nieuwe schuur met podium. Het erf, de tuin en het podium worden gebruikt door De Amer én omwonenden.

Film WILDEBOEL - Henk en Janetta Veenhoven

Het Drentse Landschap bestaat in 2024 negentig jaar. Een mooie gelegenheid om een film over hun natuurgebieden te maken die antwoord geeft op de vraag in hoeverre met name het beschermen van de oorspronkelijke natuur tot nu toe effect heeft gehad. Hoe staat die natuur ervoor? Wat leeft daar? Wat maakt het nog steeds bijzonder? Om een realistisch antwoord op die vragen te vinden is een meerjarig project nodig om alles op de meest natuurlijke wijze in beeld te kunnen brengen.

Beek in Beeld - kunstproject van het Drents Schildersgenootschap

Op initiatief van Erik van Ommen, kunstenaar en initiatiefnemer van de Artists for Nature Foundation, is er een werkgroep gevormd om een uniek project uit te werken door leden van het genootschap. Het doel is de Drentsche Aa van bron tot monding te observeren, te onderzoeken en te ervaren en dit om te zetten in nieuwe en actuele kunstwerken. "Kunst en natuur zijn voor ons onlosmakelijk met elkaar verbonden. We willen ons met dit project dan ook inzetten voor het behoud van datgene wat ons inspireert. Het Nationaal Park Drentsche Aa, de enige nog in zijn oorspronkelijke loop meanderende beek van Nederland, was historisch gezien al heel belangrijk voor kunstenaars." Het doel is dat de hoofdloop van de Aa, van de bron tussen Grolloo en Hooghalen (in de Holmers) tot waar de beek bij De Punt in het Noord-Willemskanaal stroomt, in verschillende jaargetijden wordt vastgelegd. De Aa heeft in dit traject acht verschillende namen. Deze namen zullen als uitgangspunt worden gebruikt voor de verschillende schilderssessies.

Wandelgids 'Loop van de Drentsche Aa'

Na enige vertraging verscheen begin 2024 de tweede, geheel herziene uitgave van de langeafstandswandeling De Loop van de Drentsche Aa. Het is een van de uitgaven in de zeer gewaardeerde serie van langeafstandswandelgidsen 'De Loop van...' van Het Drentse Landschap Aa. De hernieuwde uitgave van deze Loop (met een lengte van in totaal circa 170 kilometer) is ontwikkeld in samenwerking met het Nationaal Park Drentsche Aa.

langeafstandswandeling Struinen door het Nationaal Park Drentsche Aa ~ **nieuwe editie**

Bijlagen

1. Organisatie Nationaal Park Drentsche Aa

Overlegorgaan Drentsche Aa

Voorzitter	Jaap Verhulst
Secretaris	Kees Folkertsma
Provincie Drenthe	Henk Jumelet / Egbert van Dijk
Waterschap Hunze en Aa's	Fien Heeringa / Anja Woortman
Gemeente Aa en Hunze	Anno Wietze Hiemstra
Gemeente Assen	Albert Smit
Gemeente Groningen	Kristen de Wrede
Gemeente Tynaarlo	Jelbrich Peters
Staatsbosbeheer	Bert Hummelen / Wout Neutel
BOKD	Theo Brugman / Gerrit Volkers
LTO Noord	Arend Steenbergen
LTO Noord	Erik Emmens
Natuur- en Milieufederatie Drenthe	Reinder Hoekstra
Recreatiesector	Bert Speulman
Waterbedrijf Groningen	Riksta Zwart
<i>Adviseur:</i>	
Ministerie van LNV, DG Natuur en Regio	Adriaan Beenen

Programmateam Drentsche Aa

Secretaris Overlegorgaan	Kees Folkertsma (voorzitter)
Coördinator C&E NPDA	André Brasse
Provincie Drenthe	Priscilla Verplanke
Waterschap Hunze en Aa's	Willem Kastelein
Gemeente Aa en Hunze	Maike Hamstra
Gemeente Assen	Bart Lammerink
Gemeente Groningen	Peter Teerhuis
Gemeente Tynaarlo	Suzanne Dekker / Jaap Nanninga
LTO Noord	Taeke Wahle / Abel Kooistra
Staatsbosbeheer	Bernie Jenster
BOKD	Luit Hummel
Recreatiesector	Marianne Glas
Recreatieschap Drenthe	Ingeborg de Groot
Waterbedrijf Groningen	Mario Post
De Hondsrug UNESCO Geopark	Jasper Tomesen
Prolander	Hans Verhoogt
Prolander	Meriam Tuinstra
<i>Agendalid:</i>	
Gemeente Midden-Drenthe	Iris Zwartkruis
Natuur- en Milieufederatie Drenthe	Judith van den Berg

Werkgroep Communicatie&Educatie (C&E)

Coördinator C&E NPDA	André Brasse
Medewerker C&E NPDA	Timanca Manak
Gemeente Aa en Hunze	Edith Scholte
Gemeente Assen	Johan Wessel
Gemeente Tynaarlo	Patricia Langen
Waterschap Hunze en Aa's	Mieke Riezebos
Waterbedrijf Groningen	Wiejanda Moltmaker
Recreatiesector	Rein de Wilde / Frits Sturris
Staatsbosbeheer	Kees van Son
Staatsbosbeheer	Evert Thomas
Staatsbosbeheer	Martijn Harms
Staatsbosbeheer	Harry Dekker
Secretariaat NPDA	Elaine Sapulete / Kees Folkertsma
Gebiedsbewoner	Albert Hovius
LTO Noord	Jannie Warringa
Agrarische Natuur Drenthe	Jorian Huisman
De Hondsrug UNESCO Geopark	Leo Bouwmeester
Het Drentse Landschap	Hanna Schipper-Seton
Marketing Drenthe	Yvonne Cornax

Werkgroep Duurzaam Toerisme

IVN / NP Drentsche Aa	André Brasse
Toeristisch regisseur Midden-Drenthe	Daphne Pot
Provincie Drenthe (vrijetijdseconomie)	Gréanne Feenstra-Schenkel
Recreatieschap Drenthe	Ingeborg de Groot
Gemeente Assen	Ingrid Zwart
De Hondsrug UNESCO Global Geopark	Jasper Tomesen
Staatsbosbeheer	Karel Bos
Toeplah Aa en Hunze en DX Adventure park	Marjolein Vos
Marketing Drenthe	Michelle Boer
Gemeente Tynaarlo	Patricia Langen
Gemeente Aa en Hunze	Valerie Vermeire
Namens ondernemers en Het Witte Huis	Wietze Homan
<i>Agendalid</i>	
Gemeente Groningen	Marian Boelema
Gemeente Midden-Drenthe	Marie-Cecile Hatzmann

2. Overzicht Gastheren en -vrouwen Drentsche Aa

Nationaal Park Drentsche Aa heeft geen bezoekerscentrum. In plaats daarvan hebben we een informatienetwerk van Drentsche Aa gastheren en gastvrouwen. Deze enthousiaste gebiedsondernemers hebben een cursus Drentsche Aa gastheerschap gevolgd. U vindt ze verspreid over het hele Drentsche Aa-gebied. Ze zijn herkenbaar aan het Drentsche Aa gevelbordje met de grote 'i'; daarnaast hangt bij de meesten de Nationaal Park-vlag in de vlaggenmast. Bij deze ondernemers kunt u terecht voor informatie over het Nationaal Park. Hier ligt ook de Drentsche Aa 'Op Stap' krant met activiteitenagenda en gebiedskaart.

Zie actueel overzicht op: www.drentscheaa.nl/divers/gastvrij-onthaal

3. Besluitenlijsten Overlegorgaan

BESLUITENLIJST d.d. 30 januari 2023

Van de 72^e vergadering van het Overlegorgaan Nationaal Park Drentsche Aa in Het Markehuis, De Pol 4 te Grolloo

Besluit	Agendapunt
Het Overlegorgaan Drentsche Aa stelt het verslag van zijn vergadering van 31 oktober 2022 ongewijzigd vast	3
Het Overlegorgaan Drentsche Aa stemt in met het projectvoorstel informatiezuilen Drentse Nationale Parken	5.1

BESLUITENLIJST d.d. 11 april 2023

Van de 73e vergadering van het Overlegorgaan Nationaal Park Drentsche Aa in Landhuis-Hotel-Restaurant Rikus, Hoofdstraat 10 in Eext

Besluit	Agendapunt
Het Overlegorgaan Drentsche Aa stelt het verslag van zijn vergadering van 30 januari 2023 met één wijziging vast	3
Het Overlegorgaan Drentsche Aa stelt het Jaarverslag 2022 Nationaal Park Drentsche Aa met genoemde wijzigingen vast	5
Het Overlegorgaan Drentsche Aa stemt in met het projectvoorstel en financieringsvoorstel Projectplan continuering extra inzet C&E Nationaal Park Drentsche Aa 2024-2027	8.1

BESLUITENLIJST d.d. 19 juni 2023

Van de 74e vergadering van het Overlegorgaan Nationaal Park Drentsche Aa in het 'Huis van de Drentsche Aa' i.o. / voormalig Café-Restaurant De Aanleg, Deurze

Besluit	Agendapunt
Het Overlegorgaan Drentsche Aa stelt het verslag van zijn vergadering van 11 april 2023 ongewijzigd vast. De leden van het Overlegorgaan worden in voorkomende gevallen in de notulen voortaan individueel geciteerd.	3
Het Overlegorgaan Drentsche Aa stemt in met de beslispunten in de oplegnotitie samenwerkingsovereenkomst Huis van de Drentsche Aa	5

BESLUITENLIJST d.d. 1 november 2023

Van de 75^e vergadering van het Overlegorgaan Nationaal Park Drentsche Aa in het dorps huis 'De Trefkoel' in Gasselte.

Besluit	Agendapunt
Het Overlegorgaan Drentsche Aa stelt het verslag van zijn vergadering van 19 juni 2023 ongewijzigd vast.	3
Het Overlegorgaan Drentsche Aa stemt in met de <i>beslispunten</i> 'Huis van de Drentsche Aa'. Dit betekent o.a. dat de samenwerkings-overeenkomst door de voorzitter kan worden ondertekend en het financiële dekkingsplan akkoord is. Daarmee is definitief besloten om het bezoekerscentrum 'Huis van de Drentsche Aa' daadwerkelijk te gaan realiseren.	4
Het Overlegorgaan Drentsche Aa stemt in met de beslispunten uit de oplegnotitie bij het Ambitieplan Duurzaam Toerisme Nationaal Park Drentsche Aa. Dit betekent vaststellen van het ambitieplan en het	5

instellen van een werkgroep Duurzaam Toerisme. De bemensing en uitvoeringscapaciteit is afhankelijk van aanvullende financiering door LNV. In de begroting 2024 is een hiervoor een stelpost opgenomen.	
Het Overlegorgaan Drentsche Aa stelt de Educatie- en Communicatiestrategie 2022-2030 vast, met één tekstuele wijziging.	6
Het Overlegorgaan Drentsche Aa stelt de Begroting 2024 Nationaal Park Drentsche Aa vast.	7
Het Overlegorgaan Drentsche Aa stelt het vergaderschema 2024 voorlopig vast. De afwezige leden worden via aansluitende schriftelijke ronde geraadpleegd.	11

[PM foto vergadering Overlegorgaan]

4. Eindafrekening Bestedingenplan 2023

Projecten / uitgavenposten	Bedrag
C&E (extra inzet + Junior Rangers + werkbudget)	€ 82.141
Vervanging ANWB-gebiedsaanduiding N33 en A28	€ 35.816
Projectleider Nationale Parken (+ € 20.000 cofinanciering gemeenten)	€ 20.704
Bewonersonderzoek CMO-STAMM	€ 19.500
OpStap-krant 2023	€ 13.699
Doorstroom #40 en #41	€ 12.615
Overlegorgaan Drentsche Aa	€ 11.668
Integrale Kanskaart - Demoveld Wedbroeken	€ 10.800
BC 'Huis van de Drentsche Aa'	€ 9.000
Folders en zichtbaarheid	€ 8.977
EUROPARC/SNP	€ 6.951
Levend bezoekersnetwerk Drentsche Aa	€ 5.170
Panelen fietsknooppunten	€ 3.700
Onvoorzien	€ 1.480
Eindtotaal	€ 242.222

5. Overzicht afgeronde projecten

Nationaal Park Drentsche Aa 'Van brongebieden tot benedenloop'			
Afgeronde projecten vanaf 2002			
<i>Stand van zaken 31 december 2023</i>			
Status	Afgerond		
Thema	Aantal projecten	Totale investering	
Landbouw	31	€	2.901.349
Natuur en Landschap	77	€	15.669.240
Recreatie	77	€	7.410.975
Water	33	€	28.451.269
Wonen en Leefbaarheid	36	€	2.986.799
Gebiedsfonds Drentsche Aa	63	€	4.552.423
C&E	18	€	1.004.630
Eindtotaal	335	€	62.976.685
Status	Afgerond		
Financiële verdeling afgeronde projecten vanaf 2002			
<i>Stand van zaken 31 december 2023</i>			
EU-geld	€ 10.573.144		16,8%
Rijk - ROM/WCL	€ 3.482.653		5,5%
Rijk - SGM/SGB	€ 2.411.307		3,8%
Rijk - Overig (o.a. Belvédère)	€ 5.851.488		9,3%
Provincie - Drenthe en Gronin	€ 11.272.740		17,9%
Provincie - Nationaal Park Dre	€ 1.507.644		2,4%
Provincie - Nationaal Landsch	€ 2.576.246		4,1%
Gemeenten	€ 9.836.962		15,6%
Waterschap	€ 6.898.416		11,0%
SBB / NM / HDL	€ 1.603.260		2,5%
Particulieren	€ 1.718.007		2,7%
Gebiedsfonds Drentsche Aa	€ 284.508		0,5%
Overig derden	€ 4.959.310		7,9%
Som van Totale investerin	€ 62.976.685		100,0%
		18,7%	€ 11.745.449
			<i>Totale Rijksbijdrage</i>
		24,4%	€ 15.356.630
			<i>Totale Provinciale bijdrage</i>

Bijlage 6. Actuele nieuwsberichten op de website in 2023

[Reddingsplan voor 'een van de kroonjuwelen van de Drentsche Aa'](#)

27 december 2023

Reddingsplan voor 'een van de kroonjuwelen van de Drentsche Aa'

[Hoog water in de natuur](#)

21 december 2023

Vanwege vele regenval en ongunstige wind, wordt wateroverlast op recreatieroutes verwacht.

['Natuurinclusief heeft ook een verdienmodel nodig'](#)

13 december 2023

Boeren in het Drentsche Aa-gebied experimenteren met nieuwe teelten om de biodiversiteit te versterken. "Voor telers is een goede afzet van deze gewassen ook cruciaal", zegt Geertje Enting, trekker van twee projecten in het gebied.

[Dilemma: rivierprik of bever](#)

11 december 2023

Het gaat goed met de bever in Nederland. Geweldig natuurlijk. Maar dat heeft ook een keerzijde. Doordat hij gebieden naar zijn hand kan zetten, dreigen sommige zeldzame dieren en planten te verdwijnen. Zoals de rivierprik, een soort vis. Een dilemma, vinden Staatsbosbeheer-boswachter Kees van Son en beverconsulent voor de provincies Groningen en Drenthe Cindy de Jonge. "De natuur is helaas niet altijd robuust genoeg voor grote aantallen bevers."

[Samen aan de slag om Drentsche Aa als drinkwaterbron nog robuuster te beschermen](#)

7 december 2023

Gedeputeerde Staten van Drenthe hebben de rapportage en aanbevelingen van de adviescommissie Vervolg-UPDA voor de duurzame verbetering van de waterkwaliteit van de Drentsche Aa in ontvangst genomen. Het advies is opgesteld in opdracht van de provincie en biedt aanknopingspunten voor het duurzaam beschermen van de Drentsche Aa als bron voor drinkwater.

[Dorpsgroepen delen ervaringen tijdens slotbijeenkomst](#)

6 december 2023

Dorpsgroepen delen ervaringen tijdens slotbijeenkomst

[Over een paar jaar is POL optimaal ingericht voor natuur-, water- en klimaatopgaven](#)

22 november 2023

Over een paar jaar is POL optimaal ingericht voor natuur-, water- en klimaatopgaven

[Werken aan evenwicht in de Drentsche Aa](#)

7 november 2023

Het Drentsche Aa-gebied bewijst dat mens en natuur al eeuwenlang samenwerken. Recent voorbeeld? Restwater van Waterleiding Maatschappij Drenthe (WMD) dat wordt gebruikt als voeding van het grondwater. Nu we steeds vaker de gevolgen van klimaatverandering ervaren, is het zoeken naar evenwicht en kijken naar kansen extra belangrijk. Precies dát doen Kees van Son van Staatsbosbeheer en Joop Mentink van WMD!

[Ziezo! Nacht van de Nacht](#)

24 oktober 2023

Ziezo! Nacht van de Nacht

[Kan de patrijs nog gered worden?](#)

23 oktober 2023

Kan de patrijs nog gered worden?

[Vergadering Overlegorgaan Drentsche Aa](#)

23 oktober 2023

Vergadering Overlegorgaan Drentsche Aa

[Cursus Gastheerschap Drentsche Aa](#)

19 oktober 2023

In november start de jaarlijkse cursus Gastheerschap Nationaal park Drentsche Aa. De cursus bestaat uit vier middagbijeenkomsten. We behandelen de organisatie, de ontstaansgeschiedenis, de natuurwaarden en de cultuurgeschiedenis van het Drentsche Aa gebied. In het voorjaar volgt nog een dagexcursie. Na afloop ontvangen de deelnemers het gastheerschap certificaat, het gevelbordje en de Nationaal Park vlag. Doe je mee?

[Wies met de patries](#)

22 augustus 2023

Uitnodiging Patrijismiddag op zaterdag 16 september 2023. Voor alle geïnteresseerde bewoners en agrariërs in het Drentsche Aa-gebied.

[Internationale vakantiewerkers helpen Staatsbosbeheer met hooien](#)

16 augustus 2023

Internationale vakantiewerkers helpen Staatsbosbeheer met hooien

[Boerenfietstocht 2023](#)

14 augustus 2023

Boerenfietstocht 2023

[Internationale jongeren vrijwillig aan de slag in Nationaal Park Drentsche Aa](#)

10 augustus 2023

Internationale jongeren vrijwillig aan de slag in Nationaal Park Drentsche Aa

[Concept-Natuurdoelanalyses Natura2000-gebieden](#)

19 juli 2023

In opdracht van het ministerie van LNV maken alle provincies gebiedsprogramma's als onderdeel van het Nationaal Programma Landelijk Gebied. De provincie heeft de wettelijke taak om natuurdoelanalyses te maken. Een natuurdoelanalyse beschrijft hoe het gaat met de natuur in een gebied, of en welke problemen er zijn en in welke richting maatregelen nodig zijn om de natuur gezond te maken.

[Groeten uit Groeningen, aflevering Drentsche Aa](#)

17 juli 2023

In deze zesde aflevering van Groeten uit Groeningen zitten we in het Nationaal Park Drentsche Aa. We bezoeken één van de ambassadeursprojecten van Groeningen, het Voedselbos in Glimmen waar ze niet alledaagse planten kweken/laten groeien. Ook zien we hoe het voormalig grasland van Land van Ons in drie jaar tijd is veranderd in een akkerland met veel diversiteit aan gewassen. En we krijgen een uitgebreide rondleiding op het Waterbedrijf Groningen in de Punt. Want ons drinkwater, dat komt uit de Drentsche Aa.

[Literaire wandelroute over Suze Sanders van Drentsche Aa naar de Kymmelsberg in Schipbörg](#)

13 juli 2023

Literaire wandelroute over Suze Sanders van Drentsche Aa naar de Kymmelsberg in Schipbörg

[Geslaagde inloopbijeenkomst Polders Oosterland en Lappenvoort](#)

12 juli 2023

Geslaagde inloopbijeenkomst Polders Oosterland en Lappenvoort

[Ecologische verbindingzone bij Meerweg in Haren is klaar](#)

12 juli 2023

Ecologische verbindingzone bij Meerweg in Haren is klaar

[Jaarverslag 2022 online beschikbaar](#)

12 juni 2023

Jaarverslag 2022 online beschikbaar

[Vergadering Overlegorgaan Drentsche Aa](#)

12 juni 2023

Vergadering Overlegorgaan Drentsche Aa

[28 mei Dag van het Nationaal Park 2023](#)

11 mei 2023

Speciaal voor de Dag van het Nationaal Park 2023 organiseren we op 28 mei van 11:00-15:00 uur een open dag met excursies en activiteiten in ons Nationaal Park Drentsche Aa bezoekerscentrum in wording. Adres: Asserstraat 63, 9451 TA Rolde

[Inloopavond Amerdiep](#)

4 mei 2023
Inloopavond Amerdiep

[Inloopavond kadeversterking Lappenvoort-Oosterland](#)

4 mei 2023
Inloopavond kadeversterking Lappenvoort-Oosterland

[Vergadering Overlegorgaan Drentsche Aa](#)

3 april 2023
Vergadering Overlegorgaan Drentsche Aa

[Beverdammen in de Drentsche Aa](#)

23 maart 2023
In Drenthe zijn bevers aan het bouwen geslagen.

[Bezoekerscentrum Drentsche Aa](#)

11 februari 2023
Eetcafé en zalencentrum De Aanleg in Deurze wordt omgebouwd tot Drentsche Aa-bezoekerscentrum, dat willen de restaurantondernemers, het Overlegorgaan Nationaal Park Drentsche Aa en IVN.

[Commissie adviseert over aanpak Drentsche Aa als veilige drinkwaterbron](#)

10 februari 2023
Gedeputeerde Staten van de provincie Drenthe hebben een adviescommissie benoemd die advies gaat geven over de aanpak van de Drentsche Aa. Doel is om de waterkwaliteit van de Drentsche Aa te verbeteren.

[Meer focus in onderzoek N34](#)

1 februari 2023
De provincie Drenthe heeft het voornemen om op de N34 de verkeersveiligheid en de doorstroming te verbeteren. Hiermee wordt ook de verbinding voor het openbaar vervoer geoptimaliseerd. In 2017 is daarvoor onderzoek gestart naar een gedeeltelijke verdubbeling tussen Emmen en De Punt, met prioriteit voor de aanpak van het verkeersplein Gieten. Tijdens de voorverkenning van de milieueffectrapportage is gebleken dat het taakstellend budget van 90 miljoen euro niet langer toereikend is voor de uitvoering van alle alternatieven die tot nu toe in beeld waren. Dit als gevolg van de sterk toegenomen inflatie.

[Vergadering Overlegorgaan Drentsche Aa](#)

25 januari 2023
Vergadering Overlegorgaan Drentsche Aa

[Nieuw wereldwijd akkoord om biodiversiteit te redden is een feit](#)

9 januari 2023
Nieuw wereldwijd akkoord om biodiversiteit te redden is een feit

[Stikstof in Drentsche Aa-gebied: Geen effect van vliegveld Eelde](#)

9 januari 2023
Stikstof in Drentsche Aa-gebied: Geen effect van vliegveld Eelde

7. Adressen partners

Secretariaat Nationaal Park Drentsche Aa

Postbus 122, 9400 AC Assen
Bezoekadres: Westerbrink 1 in Assen
T (0592) 365555
E drentscheaa@drenthe.nl
I www.drentscheaa.nl

IVN Drenthe

Postbus 125
9400 AC Assen
T (0592) 371740
www.ivn.nl

Staatsbosbeheer

Postbus 333
9700 AH Groningen
T (050) 7074444
www.staatsbosbeheer.nl

LTO Noord

Postbus 186
9200 AD Drachten
T (088) 8886666
www.ltonoord.nl

Recreatiesector

p/a Recreatieschap Drenthe
Drift 11c
7991 AA Dwingeloo
T (0521) 593210
www.recreatieschapdrenthe.nl

Natuur- en Mileufederatie Drenthe

Hertenkamp 6
9401 HL Assen
T (0592) 311150
www.nmfdrenthe.nl

Waterschap Hunze en Aa's

Postbus 195
9640 AD Veendam
T (0598) 693800
www.hunzeenaas.nl

Vereniging Brede Overleggroep Kleine Dorpen (BOKD)

Dr. Nassaulaan 3a
9401 HJ Assen
T (0592) 315121
www.bokd.nl

Gemeente Aa en Hunze

Postbus 93
9460 AB Gieten
T (0592) 267777
www.aaenhunze.nl

Gemeente Assen

Postbus 30018
9400 RA Assen
T (0592) 366911
www.assen.nl

Gemeente Groningen

Postbus 30026
9700 RM Groningen
T 14 050 (verkort nummer)
www.gemeente.groningen.nl/

Gemeente Midden-Drenthe

Postbus 24
9410 AA Beilen
(0593) 539222
www.middendrenthe.nl

Gemeente Tynaarlo

Postbus 5
9480 AA Vries
T (0592) 266662
www.tynaarlo.nl

NV Waterbedrijf Groningen

Postbus 24
9700 AA Groningen
T (050) 3688688
www.waterbedrijfgroningen.nl

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV)

Postbus 20401
2500 EK Den Haag
T (070) 3798911
www.rijksoverheid.nl

Provincie Drenthe

Postbus 122
9400 AC Assen
T (0592) 365555
www.drenthe.nl

De Hondsrug UNESCO Global Geopark

Bronnegerstraat 12
9531 TG Borger
T (0599) 725009
www.dehondsrug.nl